

Elektronski bilten **Ekolog**

Godina II Brojevi 18 i 19, jul, avgust 2009 ISSN 1800-7031

Opština Nikšić

Rijeka Bistrica, Nikšić

NEKA BUDE BISTRA I ČISTA

Opština Nikšić
Služba menadžera

Eko prijatelji

Fond za aktivno građanstvo

Umjesto riječi urednika

ODBRANA I ZAŠTITA

„...Odredbe ovog zakona ne primjenjuju se na projekte namijenjene odbrani, otklanjanju posljedica elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa.”

(Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu ("Sl. list RCG", br. 80/05 od 28.12.2005), Član 3)

Piše: Aleksandar Perović

Da mi je neko prije samo godinu dana pomenuo da će se u kampanji o pristupanju NATO -u kao „kec iz rukava” izvući i ekologija, preciznije zaštita životne sredine, ne bih bio sklon da vjerujem da će se baš toliko daleko ići. Međutim, svjedoci smo da je upravo aktuelna teorija da će članstvom u NATO stanje životne sredine biti unaprijeđeno. Obrazloženje - mogućnost dobijanja sredstava iz naučnih programa NATO i razvijanje mehanizama ublažavanja eventualnih posljedica prirodnih katastrofa, a primjer - projekat „Harmonizacija karata seizmičkog hazarda za zemlje zapadnog Balkana”, kojeg realizuje Seizmološki zavod Crne Gore. Takođe se ističe i da se u NATO koriste goriva sa minimalnim stepenom zagađenja, te da se velika pažnja poklanja očuvanju vodenih resursa. Ono što me u ovom obrazloženju prosto tjera da prokomentarišem, pored mogućnosti dobijanja sredstava za unapređenje stanja životne

sredine iz mnogih drugih fondova i izvora (ne samo iz IPA) i profesionalnog stava da je za životnu sredinu mnogo sigurnije da vojni kontingenti ne prolaze našom teritorijom (tlo, vazduh, voda) bez obzira na vrstu goriva i mjere zaštite koje koriste, jeste činjenica da je trenutno, što se tiče oblasti životne sredine u prvoj ekološkoj državi na svijetu, antropogeni faktor mnogo veći izvor rizika od prirodnih katastrofa, a uvjeren sam da će to potvrditi sve naučne institucije, bez obzira na to u čijoj su nadležnosti. Hoću reći da je mnogo potrebnije razvijati programe za sprečavanje zločina nad prirodom od strane neodgovornih pojedinaca i grupa i efikasno procesuirati i adekvatno kažnjavati prekršioci zakona. Konkretni primjeri neplanske gradnje i divljih deponija u gotovo svim opštinama u Crnoj Gori, devastiranje morske obale, sječa šume kroz teritoriju Nacionalnog parka „Durmitor” koja je na listi UNESCO, zagađivanje vodotoka, pa i nedavni slučajevi fizičkog napada na inspektora uređenja prostora i odbačenog oružja nepoznate istorije pronađenog u kontejneru u Podgorici, trebalo bi da potvrde moju teoriju, ali i da ukažu na neophodnost zaokreta u dosadašnjem odnosu prema životnoj sredini. Sklon sam ubjeđenju da će podjela nadležnosti, koje se tiču rješavanja ekoloških problema, na državnom i lokalnom nivou, a koje su često bile nepremostiva prepreka i prethodnom Ministarstvu turizma i zaštite životne sredine, sigurno biti jedna od poteškoća koja će i novi model, Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine, dovesti u brojna iskušenja. Naročito u djelu održivog razvoja. Kako ne bih rizikovao da izgubim nit priče i pokušao da povežem navedene podatke, ovdje ću podvući crtu i vratiti se na povezanost vojnih projekata (pa i NATO) i zaštite životne sredine.

Naime, pošto se u Članu 3, Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu, navodi da njegove odredbe ne važe za projekte odbrane, nadam se da nijesam jedini koji vidi mogućnost zloupotrebe ovog povlašćenog položaja. Zar ne bi trebalo da smo svi isti pred zakonom, bilo da je riječ o pojedincima ili institucijama? Pogotovo što ne znamo šta se tačno podrazumijeva pod pojmom projekti odbrane(!?). Praksa je da se u zakonskoj legislativi objasne pojmovi koji se koriste, odnosno daju njihove definicije. U Zakonu o procjeni uticaja na životnu sredinu nema objašnjenja za pojmove iz, po meni, spornog Člana 3. Nadam se da ćemo uskoro saznati šta se tačno podrazumijeva pod pojmom projekti odbrane. Do tada, bojim se, neću moći prevazići nelagodnost koju osjećam još od vremena kada se, pod projektom odbrane, pokušalo, srećom neuspješno, sa uništavanjem viška naoružanja u Borovim brdima, što je, opet po meni, više ličilo na ugrožavanje bezbjednosti mještana i njihove imovine.

Kako je demilitarizacija programsko opredjeljenje gotovo svih zelenih nevladinih organizacija u svijetu, vjerujem da organizacije civilnog društva koje se bave zaštitom i unapređenjem životne sredine u Crnoj Gori ne bi trebalo da posebno favorizuju bilo koji vid vojnih organizacija ili formacija (pa i NATO), ali i da moramo biti spremni da se upoznamo sa mogućnostima eventualne saradnje na polju zaštite životne sredine. Zahvaljujući kolegama iz Alfa centra ekološki aktivisti imaju priliku da saznaju ekološke programe NATO i da razgovaraju na tu temu, što znači da su zelene nevladine organizacije bitan faktor u zemljama koje čine ovaj vojno-politički

savez. A možda i neželjen protivnik? Ono što brine, i što će se nadam se promijeniti, je da ne znamo ništa o ekološkim programima Vojske Crne Gore, čak ni da li postoje.

Više puta sam se uvjerio da ljudski um brzo zaboravlja, neprijatelji i saveznici naprasno zamjenjuju uloge, a istoriju (i strateška dokumenta) uvijek pišu i tumače pobjednici, što je Orvel izuzetno dočarao u svojoj kultnoj knjizi „1984”. Stoga smatram da je, bez obzira na procese evropskih i evroatlanskih integracija u kojima se Crna Gora trenutno nalazi, neophodno obezbijediti efikasnu primjenu zakona, uz adekvatan monitoring, kako bismo zaštitili i sačuvali naš dio planete. Ako postojeće inspeksijske službe ne mogu obezbijediti implementaciju postojećih zakona iz oblasti životne sredine, možda bi trebalo razmisliti o davanju tih nadležnosti vojsci i uvesti novo Ministarstvo odbrane i zaštite životne sredine. Ubjeđen sam da bi u tom slučaju ugrožene lokacije mogle biti nadgledane i obezbijeđene na zadovoljavajući način, a fizički napadi na ovlašćena lica bili u domenu teorije.

Problem koji se teže može sanirati je odgovor prirode. Ona tako lako ne zaboravlja zločine nad njom, na šta upućuje i zaključak čuvenog ruskog filozofa Nikolaja Berđajeva: „Priroda se sveti čovjeku umirući.”

Kako bi završili u malo vedrijem tonu, konstatovaću da je na čovjeku da pokuša ispraviti greške.

A za to je potreban veliki broj „ratnika planete”.

(Tekst je objavljen u nezavisnom dnevniku „Vijesti”)

OZONE NEWS

Podgorica, 26.jun- U prostorijama NVO Green Home održan je prvi sastanak nevladinih organizacija za pripremu i implementaciju Nature 2000 u Crnoj Gori, gdje je jedan od aktivnih ucesnika bilo i Udruženje građana „OZON” Nikšić.

Natura 2000 je Ekološka mreža Evropske Unije koja obuhvata područja vezana za očuvanje ugroženih biljnih i životinjskih vrsta i ekoloških oblasti.

Ovaj program koji čini osnovu zaštite prirode u EU proizilazi iz Direktive o zaštiti prirodnih staništa (koja ima za ulogu da doprinese zaštiti biološke raznovrsnosti putem stvaranja sistema za zaštitu vrsta i njihovih staništa), divlje flore i faune i Direktive o zaštiti ptica (koja ima za cilj zaštitu svih divljih ptica unutar teritorije EU).

Uloga NVO-a u pripremi Nature 2000 je da daju podršku procesu nominovanja i promovisanja područja. Doprinos će biti u tome što će NVO prikupljati i analizirati podatke, učestovati na sastancima i forumima za Naturu 2000, davati predloge područja od značaja, kao i informisati javnost o tom programu i njegovim eventualnim problemima.

Sve NVO su se saglasile da će aktivno učestvovati u ustanovljavanju i implementaciji Nature 2000, i da će dati svoj doprinos kako bi na vrijeme preuzeli korake u cilju zaštite i očuvanja značajnih prirodnih staništa i vrsta.

Pripremila: Milica Vujačić

Nikšić- Udruženje građana „OZON” Nikšić i Služba menadžera opštine Nikšić počeli su sa tehničkim pripremama za projekat „Škola urbane ekologije”.

Izvršen je odabir relevantnih predavača, predlog tema za predavanje, urađeni nacrt programa škole i aplikacioni formulari za polaznike, logo projekta i promotivni materijali (flajeri, blokovi, X profil).

Krajem avgusta će biti raspisan konkurs za polaznike. Prvu generaciju će činiti 15 polaznika, iz različitih segmenata društva, a prilikom odabira vodiće se računa i o rodnoj ravnopravnosti.

Predavanja će trajati od 20. septembra do kraja decembra, kada će biti organizovan završni ispit i svečana dodjela diploma.

Projekat „Škola urbane ekologije” će biti sastavni dio implementacije Lokalnog ekološkog akcionog plana (LEAP), što je konkretna aktivnost na polju ekološke edukacije punoljetnih građana u najprostranijoj opštini u Crnoj Gori.

Koordinator projekta je Milan Korać, koji je i kontakt osoba za informacije o školi.

INFO: E-mail: milan.korac.cg@gmail.com

FORUM ZA OBLASTI TURIZAM I ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

Nikšić- U okviru izrade Strateškog plana opštine Nikšić 2009-2014, za čiju je realizaciju nadležna Služba menadžera opštine Nikšić, u utorak 7. jula tekuće godine, u hotelu „ONOGOŠT“, u koorganizaciji nosioca projekta i članova strateškog tima Službe za zaštitu životne sredine opštine Nikšić, Turističke organizacije Nikšić (TON) i Udruženja građana „Ozon“ Nikšić, održan je Forum za oblasti turizam i zaštita životne sredine.

Na Forumu su učestvovali predstavnici institucija iz različitih segmenata društva, kao i pojedinci koji su od strane organizatora prepoznati kao relevantni za ove oblasti.

Nakon pozdravnih riječi moderatorke Slavice Grgurević iz TON i Milijane Kovač iz Službe menadžera opštine Nikšić, riječ je data učesnicima, kako bi se čulo njihovo mišljenje o ovom važnom strateškom dokumentu.

U konstruktivnoj diskusiji koja je trajala gotovo 2 sata, učesnici su dali svoj osvrt na materijale koji su im dati na uvid, a koje su predložili članovi strateškog tima, a iznijeto je i niz novih predloga kojima je potrebno posvetiti posebnu pažnju.

Gotovo svi učesnici su istakli da bez očuvane životne sredine nema govora o razvoju turizma na ovim prostorima, a kao glavne probleme su identifikovali aerozagađenje od strane Željezare, neriješeno pitanje otpadnih voda pivare „Trebjesa“, ugrožene vodene resurse, nisku ekološku svijest stanovništva, podijeljene nadležnosti...

Ukazano je, između ostalog, i na neophodnost dobre koordinisanosti Strateškog plana sa postojećim dokumentima, kao što su Prostorni plan i Detaljni urbanistički plan, zaštitu spomenika prirode, Gornjepoljskog vira, bolju saradnju lokalne samouprave i NVO sektora, potrebu za strogom kaznenom politikom, predočena su pozitivna iskustva drugih zemalja, kada je u pitanju valorizacija prirodnih resursa i dati predlozi kako se to može primjeniti i na području najprostarnije opštine u Crnoj Gori.

Organizatori su ukazali na potrebu za održivim planiranjem, imajući u vidu relativno kratak rok za realizaciju velikog broja projekata, kao i ekonomsku krizu koja se na teritoriji opštine Nikšić itekako osjeća i obećali učesnicima da će ih redovno obavještavati o budućim aktivnostima na izradi strateškog plana.

Na Forumu su govorili prof.dr. Branko Radojičić, mr Rajko Tripić - Republički zavod za zaštitu prirode, mr Luka Mitrović - predsjednik Savjeta za zaštitu životne sredine opštine Nikšić, Luka Maksimović, mr Goran Barović, Janko Milatović iz HTP „Onogošt“ i Anđelija Kovačević iz Milieukontakt International.

P. A.

Zeleno srce: Donacija za Službu za zaštitu životne sredine

Nikšić- U okviru rada svoje humanitarne sekcije Zeleno srce, NVO „Ozon“ je donirala Službi za zaštitu životne sredine opštine Nikšić računar, generacije pentium 3 sa pratećom opremom.

Donacija je omogućena zahvaljujući mr Nikoli Peroviću, rukovodiocu Ozonove sekcije „Zeleno srce“.

Anketa za potrebe REA projekta

Nikšić- NVO Green Home je započela projekat „Akcija i ekološka kohezija zapadnog Balkana“ u saradnji sa partnerskim NVO u šest zemalja u regionu i Ambasadorima životne sredine iz Republike Srbije, kao regionalnim koordinatorom.

U prvoj fazi, projektom se nastoji istražiti znanje, motivacija i prioriteti između zainteresovanih strana vezano za pitanja zaštite životne sredine, kako bi se ove informacije koristile za dalji razvoj projektne i medijske strategije.

U okviru prve faze projekta u Nikšiću je, 1. i 2. jula, realizovana anketa u kojoj su učestvovali predstavnici lokalne samouprave, političkih partija, nevladinih organizacija i privrednih subjekata, a u čijoj organizaciji je učestvovala i NVO Ozon.

Projekat ima za cilj formiranje snažne i prepoznatljive nacionalne i regionalne partnerske mreže koja će se baviti ekološkim pitanjima i tzv. „Zelenom diplomatijom“, kako bi se ojačale inicijative ekološkog sektora i prepoznatljivost problema zaštite životne sredine među glavnim planskim i razvojnim prioritetima u Crnoj Gori i regionu.

Očekivani rezultat REA projekta je stvaranje jakog regionalnog ekološkog saveza (RELA - Regionalne Akademije Ekoloških Lidera) za zapadni Balkan, koju čine najmanje 65 lidera održivog razvoja, značajno veći uticaj civilnog sektora u kreiranju zelenih politika, porast ekoloških inicijativa na lokalnom, nacionalnom i regionalnom nivou.

P.A.

EKO POUKE

„Kada sva drveća budu posječena, kada sve životinje budu polovljene, kada sve vode budu zagađene, kada sav vazduh ne bude siguran za udisanje, samo tada ćete shvatiti da se novac ne može jesti.“

(Proročanstvo indijanskog Kiri naroda)

*Posebni prirodni predio
Trebjesa*

Željezara Nikšić

Rijeka Bistrica

EKO EDUKATOR

Kategorije zaštićenih prirodnih dobara

Nacionalni park je veće područje sa prirodnim ekosistemima visoke vrijednosti u pogledu očuvanosti, složenosti građe i biogeografskih obilježja, sa raznovrsnim oblicima izvorne flore i faune, reprezentativnim fizičko-geografskim objektima i kulturno-istorijskim vrijednostima i predstavlja izuzetnu prirodnu cjelinu od nacionalnog značaja.

Park prirode je područje dobro očuvanih prirodnih svojstava voda, vazduha i zemljišta, preovlađujućih ekosistema i bez većih degradacionih promjena predionog lika i u cjelini predstavlja značajan dio očuvane prirode i zdrave životne sredine.

Predio izuzetnih odlika je relativno manje područje, živopisnih pejzažnih obilježja, nenarušenih primarnih vrijednosti predionog lika sa prisustvom oblika tradicionalnog načina života i kulturnih dobara.

Rezervat prirode je izvorni i neznatno izmijenjeni dio prirode, osobitog sastava i odlika biljnih i životinjskih zajednica, kao djelova ekosistema namijenjenih prvenstveno održavanju genetskog fonda.

Specijalni rezervat prirode je predio u kome je posebno izražena jedna ili više prirodnih vrijednosti koje treba posebno štititi ili prirodnih pojava koje treba pratiti ili usmjeravati.

Spomenik prirode je prirodni objekat ili pojava, fizički jasno izražen i prepoznatljiv, reprezentativnih geomorfoloških, geoloških, hidrogeografskih, botaničkih i drugih obilježja, po pravilu atraktivnog i markantnog izgleda ili neobičnog načina pojavljivanja, kao i ljudskim radom formirana botanička vrijednost (pojedinačna stabla, drvoređi, parkovi, arboretumi, botanička bašta i dr.) ukoliko ona ima poseban značaj.

Prirodne rijetkosti su biljne ili životinjske vrste ili njihove zajednice kojima je ugrožen opstanak u prirodnim staništima ili im populacije brzo opadaju, a područje rasprostranjenja se smanjuje, ili su rijetke po rasprostranjenju, kao i vrste, koje imaju poseban značaj sa ekološkog, biogeografskog, genetskog, privrednog, zdravstvenog i drugog stanovišta.

Priredio: Milan Korać, profesor geografije
Projekt menadžer NVO Ozon

PRIRODA JE ČUDO

- ☞ Jedini kontinent bez reptila i zmija je Antarktik.
- ☞ Da bi vidio po noći kao što vidi danju, čovjek bi trebao da ima oči veličine grejpfruta.
- ☞ Pacov može da opstane bez vode duže od kamile.
- ☞ Vjeverica ne može da dobije niti da prenese virus hjesnila.
- ☞ Leptiri osjećaju ukus preko svojih zadnjih udova.
- ☞ Mesožderi ne jedu životinje uginule od udara groma.
- ☞ Mačke mogu da proizvedu preko 100 zvukova, a psi svega desetak.
- ☞ Stoka je jedina vrsta sisara koja mokri iza sebe.
- ☞ Svinje fizički nijesu u stanju da pogledaju ka nebu.
- ☞ Miševi odgajaju mlade i koji nijesu njihovi.
- ☞ Guska je prva odomaćena životinja.

Pripremio: mr Radoš Đurović

Ugrožene vrste

Pripremio: mr Radoš Đurović
Predsjednik Skupštine NVO „OZON“

VUK

Vuk (*Canis lupus*) može narasti u visinu do osamdeset pet centimetara na vrhu plečke i preko metar i po u dužinu, kada se uzme u obzir i rep koji sam zauzima otprilike pola metra. Prosječna težina se kreće oko pedeset kilograma, a najveća je kod onih vukova koji žive na područjima Aljaske i Kanade do osamdeset kilograma. Ima dugačku i šiljatu njušku i uspravne i vrlo pokretljive uši. Zubi su, kao i kod svih mesoždera, snažni a naročito očnjaci. Ima kose oči, zlatnožute boje koje svijetle u mraku. Boja dlake može biti crna, siva, smeđa, riđa, žućkasta ili bijela, u zavisnosti od rase.

Osnova vučje hrane jesu biljojedi i to oni koji dominiraju na područjima gdje se nalaze pojedine vrste. Na sjevernim teritorijama love sobove, irvase ili srne, dok su u istočnoj Evropi njihove žrtve i divlje svinje. Redovno love i sitne glodare, najviše zečeve, ali i pacove, miševe i krtice. Ponekad i sami jedu biljnu hranu – najčešće bobičasto voće, kao i pojedine vrste trava i lišća. U slučajevima nedostatka divljači, vukovi će jesti i strvinu i otpatke, ali i krastavce, dinje i lubenice. U prosjeku vuk jede oko dva kilograma dnevno, mada treba uzeti u obzir i višednevna razdoblja u kojima ne uspijeva da ulovi ništa. S druge strane, odjednom može pojesti i do deset kilograma mesa, koje ponekad zakopa i čuva kao zalihu.

Kao lovac, vuk ima vrlo razvijena čula sluha, mirisa i vida. Prevejan je i zna da mu je potrebna pomoć srodnika kada goni neku krupniju životinju. Pred početak lova, vukovi se međusobno dozivaju prodornim zavijanjem i pripremaju adekvatnu „strategiju“ za napad. Vukovi su u stanju da po nekoliko sati progone žrtvu, sve dok se ona ne umori ili ne nađe u nepovoljnom položaju. Tada je opkole i napadnu sa svih strana.

Do početaka razvoja poljoprivrede i stočarstva vuk je bio najrasprostranjenija zvijer na zemlji. Bio je prisutan na cijelom evroazijskom prostoru, kao i u sjevernoj Africi i Americi. U većem dijelu nekadašnjeg areala, ljudi su ga gotovo iskorijenili. Veće međusobno povezane populacije vukova još egzistiraju u istočnoj Evropi, na Balkanskom poluostrvu, u Kanadi, Sibiru, Mongoliji i nešto manje u Iranu. Na ostalim prostorima vukovi se danas mogu sresti samo u malim izolovanim čoporima.

Prije nego što okoti mlade, vučica prekrije tlo jame travom, mahovinom i svojom dlakom. Period gravidnosti je dva mjeseca, a najčešće okoti između četvero i osmoro mladih, mada se ponekad dešava i brojnije potomstvo. Vučići obično dolaze na svijet u proljeće, između aprila i juna. Liče na štenad psa vučjaka i (isto kao i njihovi pripitomljeni rođaci) prvih deset do četrnaest dana ne otvaraju oči. Majka im sa puno nježnosti daje mlijeko i neprekidno bdije nad njima. Ako primjeti kakvu opasnost, hvata ih zubima, kao što to čine i psi, i odnosi ih na sigurno mjesto. Otac takođe pazi na mladunčad i obično stražari na nekom povišem mjestu u blizini jame. Kada navršu dva mjeseca vučići su poodrasli, dok sa šest mjeseci već teže tridesetak kilograma i sazreli su da se mogu učiti vještinama lova. Potpuno su zreli tek krajem druge godine života, kada napuštaju roditelje.

Vučji čopor se po pravilu sastoji od roditeljskog para i njihovih potomaka. Prošlogodišnji stariji mladunci imaju ulogu u odgajaju i „vaspitavanju“ mladih potomaka. Roditelji su dominantne figure u porodici, pa stoga nema karakteristične borbe oko prevlasti u družini. Do parenja između srodnika nikada ne dolazi, čak ni u slučaju da ne postoji drugi seksualni partner – mužjak je taj koji u takvim slučajevima odbija parenje.

Vukovima je prirodni životni vijek između petnaest i osamnaest godina, mada u prosjeku najčešće žive osam do deset godina.

ZANIMLJIVOSTI

- O stepenu razvijenosti čula sluha govori i činjenica da je u stanju da čuje šum koji proizvede losos iskačući iz vode i to na udaljenosti do tri kilometra.
- Ako je potrebno udaljiti psa od stada koje čuva, to je zadatak za vučicu – privući će na sebe njegovu pažnju, navešće ga da je goni sve dalje i dalje od stada, dok za to vrijeme vuk nesmetano kolje ovce; kasnije će bogat plijen podijeliti sa ostalima.
- Kod vuka rep uvijek visi, a nikada nije podignut ili savijen iznad leđa kao što to često vidimo kod psa.
- Dokazano je da genetski domaći pas potiče od vuka. Smatra se da se „pra pas“ odvojio od vuka prije više od 100.000 godina. Kod nekih pasmina srodnost sa vukom se može lako uočiti – prije svih kod vučjaka, zatim sibirskog haskija, njemačkog ovčara, aljaškog malamuta, samojeda i drugih.
- Nije zabilježeno da je vuk koji nije bijesan napao čovjeka.
- Poslednji vuk u Velikoj Britaniji je ubijen 1743. godine u Škotskoj. Vukovi su u Engleskoj nestali oko 1500. godine. U Danskoj su zvanično izumrli 1772., a u Njemačkoj 1904. godine.
- Vukovi su izvorno pretežno nastanjivali travnata područja. To što je danas prepoznat uglavnom kao šumska životinja je posledica činjenice da ga je čovjek potisnuo sa otvorenih područja.
- Česta su imena u Srednjoj Evropi koja u osnovi imaju riječ vuk (Wolf, Wolfgang, Wolfhard, kao i Vuk na našim prostorima), što ukazuje na poštovanje prema ovim zvijerima prisutno u kulturama naroda lovaca.
- U kulturama sjevernoameričkih indijanaca vuk je često prisutan na totemima.
- Prema rimskoj mitologiji, braću Romula i Rema odgajila je vučica Rea, a za Kiru osnivačicu persijskog carstva takođe važi vjerovanje da je podizana od strane vučice.
- Vuk Vučko je bio maskota Zimskih olimpijskih igara, održanih u Sarajevu 1984. godine.
- U Evropi je vuk zaštićen sa tri međudržavna ugovora:
 - Vašingtonskim sporazumom o zaštiti vrsta (CITES, Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora)
 - Bernskom konvencijom
 - FFX smjernicama (Fauna-Flora-Habitat-Richtlinie)

Svi navedeni dokumenti predviđaju njihovu zaštitu i zabranu trgovine živim vukovima i djelovima njihovog tijela, kao i zaštitu njihove životne sredine. Svi oni sadrže i obavezu da zemlje potpisnice na odgovarajući način ovo pitanje riješe i nacionalnim zakonodavstvom.

**ZELENA AGENDA
CRNA GORA**www.greenagenda.net/montenegro**Novi logo Zelene agende Crne Gore***Partner za medijsku promociju*

U cilju uspješnije medijske promocije projekta »Zelena agenda Crne Gore« Ozonov IT tim redizajnirao je logotip.

Novi logotip predstavlja modifikovani list- pero za pisanje, što ukazuje na ekološki karakter projekta.

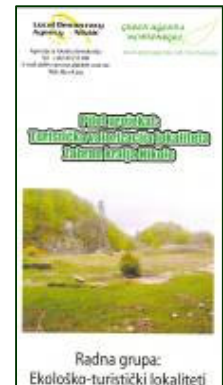
Pošto je u toku pisanje dokumenta u sve tri zajednice u Crnoj Gori (Nikšić, Ulcinj, Mojkovac) u kojima se realizuje ovaj projekat, smatrali smo da bi se i vizuelnim efektom trebala pratiti ova faza projekta.

Završen pilot projekat »Turistička valorizacija lokaliteta Zabran kralja Nikole«

Radna grupa »Ekološko-turistički lokaliteti« završila je i poslednju aktivnost u sklopu realizacije pilot projekta »Turistička valorizacija lokaliteta Zabran kralja Nikole«. Tu aktivnost predstavlja izrada brošure u kojoj su sadržane sve specifičnosti i odlike ovog značajnog ekološko-turističkog lokaliteta, kao i osnovne podatke o donatoru, kao i o samom projektu »Zelena Agenda«.

Članovi radne grupe brošure su podijelili građanima, mještanima Župe, romskoj populaciji, opštinskim službama, turističkoj organizaciji, turističkim agencijama, NVO sektoru itd.

U skladu sa strategijom razvoja naše države kao ekološke i turističke zemlje, potrebno je ovom lokalitetu vratiti turistički značaj i ponovo ga postaviti na mapu turističkih lokaliteta Crne Gore. Izradom i podjelom ovih brošura, nadamo se da je urađen bar jedan korak bliže ka tom cilju.

Pripremio: Milan Korać, koordinator radne grupe

Drugi regionalni seminar razmjene vještina

II regionalni seminar razmjene vještina, u okviru programa Zelena agenda, održan je 12-14 juna u Vori, Albanija.

Seminar je okupio predstavnike NVO-a, trenere i predstavnike Milieu kontakta iz 18 zajednica zemalja Zapadnog Balkana, gdje se sprovodi Zelena agenda. Tokom dvodnevno rada učesnici su imali priliku da razmjene iskustva, predstavljaju svoj rad i rezultate, razviju nove ideje za projekte, kako na lokalnom tako i na regionalnom nivou.

U okviru seminara organizovana je i posjeta Prezi – zajednici u kojoj se sprovodi Zelena agenda.

Pripremila: Andjelija Kovačević

E-mail: andjelijak@t-com.me

Molimo vas da ne šampate e-bilten »Ekolog« ukoliko to nije zaista neophodno i tako podržite kampanju »SAČUVAJMO NAŠE ŠUME«.
VELIKO HVALA!

Redakcija

Zelena agenda Nikšić

SASTANAK ZA IZRADU STRATEŠKOG DOKUMENTA

Sastanak, čiji je cilj bio priprema za izradu strateškog dokumenta, održan je 4. avgusta 2009. godine u prostorijama NVO-a „Ozon“ i „Agencije za lokalnu demokratiju“.

Koordinator projekta „Zelena agenda“ za opštinu Nikšić, Dijana Mirković, ukratko je predstavila prisutnima fazu 4, tj. izradu strateškog dokumenta i naglasila kako bi trebao da izgleda sadržaj dokumenta. Pošto je ranije formiran tim koji će se baviti pisanjem dokumenta, na ovom sastanku su isplanirane obaveze pojedinaca i napravljena tabela aktivnosti i odgovornosti ko će za koji dio pisanja dokumenta biti zadužen.

Dogovoren je rok do kad bi svaki pojedinac trebao da završi svoj dio, da bi se naknadno sastali i pripremili početnu verziju dokumenta. Takođe je predloženo da dokument pregleda stručni ekspert radi lakšeg usvajanja od strane lokalne opštinske skupštine.

Pripremila: Dijana Mirković, Agencija za lokalnu demokratiju
koordinatorka Zelene agende za Nikšić
E-mail: aldnk@t-com.me

PREDSTAVLJANJE NVO

NVO ISKRA – LOZNICA

Sedište: Loznica

Adresa: Bulevar Dositeja Obradovića 58/54

Telefon: 015/877 378

e-mail: iskraloz@yahoo.com

Web site: <http://www.iskra.org.rs>

Udruženje građana "Iskra-Loznica" je osnovano kao nestranačko, nevladino i neprofitno udruženje čiji je cilj zdravstvena i ekološka edukacija i razvijanje svesti građana o mnogim temama i njihovo angažovanje. Svrha postojanja Iskre je podizanje nivoa informisanosti, znanja i veština građana – posebno mladih, dece, Roma i drugih osetljivih grupa za zdrav život u zdravom okruženju. Udruženje je osnovano za rad na republičkoj teritoriji.

U stremljenju ka istom cilju grupa istomišljenika se našla početkom 2000. godine kada su realizovane prve aktivnosti i projekti, a tek početkom 2005. i formalno osnovali Udruženje građana ISKRA - Loznica.

Iskra neguje odličnu saradnju sa svim obrazovnim ustanovama u opštini Loznica, Kancelarijom za mlade (KZM) Loznica, a uspostavljena je i saradnja sa školama i KZM u okruženju. Dobro sarađuje i član je Ypeer mreže, mreže ekoloških organizacija, mreže za borbu protiv trgovine ljudima, sarađuje sa Omladinom Jazasa, Jazasom, ATC-eom, ASTROM I dr.

Iskra ima 20 članova i veliki broj volontera – mladih ljudi – preko 200 se nalazi u bazi podataka, a oko 100 stalno učestvuju u akcijama. Iskru svi identifikuju sa omladinskim aktivizmom i organizacijom gde se okupljaju mladi. Pruža mladima brojne informacije, služi kao Informativni centar, o treninzima, seminarima, radionicama koje se održavaju u okruženju i pomaže im da popune i proslave aplikaciju. Preko Iskre su mnogi mladi ljudi - preko 150 - išli na razne edukacije, seminare, kampove, letnje škole, treninge, kreativne radionice i mimo formalnih projekata, gde je angažovanje u Iskri bilo iskustvo koje je doprinelo da im se prihvati aplikacija.

Biblioteka raspolaže sa brojnim priručnicima iz oblasti kojima se Iskra bavi - Prevencija HIV-AIDS-a i PPI (polno-prenosivih infekcija), prevencija BZ (bolesti zavisnosti) različitih autora, zaštita i unapređenje reproduktivnog zdravlja, zdravlja mladih - strategij, Strategija za borbu protiv droga, ljudska prava, Akcioni plan za decu, LEAP, o NVO menadžmentu, dosta drugog zanimljivog edukativnog materijala, priručnike za rad sa Romima, sa ranjivom populacijom i za inkluzivno obrazovanje, trgovina ljudima i nasilja u porodici, vršnjačka edukacija zasnovana na drami, vršnjačka edukacija - standardi...ekološka edukacija, mladi za mlade...

Da bi se neko učlanio u Iskru treba: dobra volja za volontiranjem, pozitivna energija i dovoljno slobodnog vremena da se posveti drugim, višim ciljevima. Ne plaća se članarina, a sve aktivnosti se finansiraju iz projekata.

Do sada implemenetirano 17 projekata, a tri su u procesu realizacije.

Završen projekat ekološke edukacije

“Obrazovanje za zaštitu životne sredine u funkciji održivog razvoja”, je projekat udruženja građana “Iskra” koji je podržala Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (SDC), Grad Loznica i Stalna konferencija gradova i opština (SKGO). Partneri na sprovođenju ovog projekta su: “EKO-LO” i Dečiji vrtić “Bambi”.

U periodu od sredine januara, kada su započele aktivnosti, do sredine jula ove godine urađeno je sve što je projektom predviđeno i to sa velikim uspehom, velikim obuhvatom dece i mladih, sa velikim povećanjem nivoa znanja, sa velikim zadovoljstvom učesnika aktivnosti. Podignut je nivo znanja iz oblasti zaštite životne sredine kod blizu 1300 mladih, dece u predškolskom uzrastu (808) i učenika petog razreda i dodatno učenika sedmih razreda (409) u gradskim osnovnim školama, kroz pet različitih ekoloških radionica. Realizovano je preko 300 radionica, širom teritorije opštine, obučeno 55 vršnjačkih edukatora za pitanja zaštite životne sredine. Nivo znanja kod učenika je podignut za blizu 80 odsto od nivoa pre edukacije (rađen test znanja pre i posle sprovedene edukacije).

Opremljena i uređena dva dečja igrališta u Dečijem vrtiću Bambi, objektu Pčelica i Leptirić sa rekvizitima za bezbednu dečju igru – dva tobogana sa penjalicom, dve kućice viggam, dva stalka sa kućicama za ptice, ofarbana ograda vrtića Pčelica, u dužini od 200 metara volonterskim radom, ozelenjeno dvorište, očišćena okolina.

Organizovano je obeležavanje pojedinih dana iz ekološkog kalendara: (maskenbal, razmena igraćaka, izložba slika i akcija čišćenja korita reke Štire i okoline), Dana proleća (20. mart), Dana planete Zemlje (22. april), Svetskog dana zaštite životne sredine (5. juna). Deca iz dečijeg vrtića su učestvovala sa veoma kreativnim maskama i pokazala su veliko interesovanje za temu reciklaža. Takođe je i razmena igraćaka bila zanimljiva i lepo je bila primljena od dece i roditelja. Izložba slika objavljenih u Lozničkim Novostima je bila postavljena petog juna na platou ispred Vukovog doma kulture i bila je veoma zapažena.

Pored aktivnosti predviđenih projektom vršnjački edukatori E² su učestvovali i u obeležavanju Dana grada Loznice (16. jun), Svetskog dana borbe protiv droga (26. jun), a učestvovali su i na Drinskoj regati 2009. (4. jula) u brojnim aktivnostima – deljenje edukativnog materijala, akciji čišćenja, sportskim nadmetanjima.

objektivu” ili E², gde su objavljivane fotografije pozitivnih i negativnih primera iz zaštite životne sredine kao i ciklus tekstovi kojim je takođe podizana svest građana iz ekologije. Neki građani su bili senzitivisani za ove teme i javljali su se telefonom, donosili fotografije, pisali tekstove a neki su i objavljeni u LN. Dodeljene su prigodne nagrade za najbolje fotografije: 1. mesto – Saša Stojković, 2. mesto – Savo Todorović, 3. mesto – Ljiljana Ranković, a specijalnu nagradu – Nada Đurić.

U cilju senzitivisanja građana za ekološke teme i pitanje održivog razvoja emitovan je radio džingl i tv spot E², na sajtu Iskre www.iskra.org.rs postavljeni su svi tekstovi iz LN u pdf formatu. Sve zajedno je doprinelo buđenju ekološke svesti građana Loznice. Mladi vršnjački edukatori su izvršili istraživanje u svojoj okolini i napravili Akcioni plan za rešavanje problema koji je upućen na adrese pozvanih – gradonačelniku, direktorima škola, vrtića, direktorima JP Grad, JKP “Naš dom”. Štampana je i distribuirana edukativna brošura, plakati, baner, bedževi, zelene majice E², a štampan je **Bilten** sa izveštajem o projektu, objavljenim i nagrađenim fotografijama, objavljenim tekstovima, a izrađen je i publikovan **Priručnik za ekološke radionice za predškolski uzrast**, koji će pomoći da se sa ekološkom edukacijom dece u vrtiću nastavi i u narednom periodu.

Pripremila: Nada Đurić, koordinator projekta

MLADI EKOLOG

GODINA II BROJ 4

Sačuvajmo našu planetu

(Nagrađeni rad na konkursu „SAČUVAJMO NAŠU PLANETU”)

Zemlja je naš vasijski brod koji se neprestano okreće i kruži noseći ono što ne postoji nigdje drugdje u ovom hladnom univerzumu. To je dar koji je dobila milionima godina unazad, i taj dar je ono što je čini jedinstvenom među svim planetama koje postoje i koje su ikada postojale. To je dar života, najređi dar koji se može dobiti, rjeđi od svih dragulja i svih blaga koje postoje, a ujedno i najkrhkiji koji se može zamisliti, jer njegov opstanak zavisi od zdravlja naše planete, koje zbog ljudske samovolje stoji na klimavim smo nogama. Kako se to dogodilo?

U početku se Zemlja poigravala sa svojim poklonom. Prvi plodovi njenog rada bili su jednostavni. Ali vremenom se usavršila u svom stvaralačkom poslu i stvorila najsavršenije biće do tada – čovjeka. Ili je to trebao biti. U davno doba na početku vremena koje ljudska vrsta poznaje, čovjek je živio poput životinja od kojih je i potekao. Prilagođavao je svoj život prirodi koja ga je okruživala i bio zadovoljan udisanjem čistog svježeg vazduha, korišćenjem bistre izvorske vode koja je odisala pravom ljepotom te rasijane drevnosti i ubiranjem sočnih plodova sa Zemljinog drveća. Ali vremenom, što je čovjek bio pohlepniji, njegovi zahtjevi su se povećavali. Snagom te svoje pohlepnosti učinio je da se priroda na Zemlji, ta tanka nit na kojoj počiva život svake biljke, svake životinje u moru i na kopnu, polako istanjuje i doveo u opasnost da se nepovratno prekine. Priroda je poput kapi rose koja održava ravnotežu na ivici travke. Ta kap ne može da postoji vječno. Njeno trajanje je ograničeno isto kao što je ograničeno i trajanje samog života. Ne vječno, ali ipak dugo. Vječnost je i suviše duga da bi se obećala. Kada god nam nešto ne polazi za rukom, kada svojim gestovima povrjeđujemo i sebe i druge i kada kažemo „Dosta mi je života”, sjetimo se samo koliko je nježna ta kap rose koju može oduvati i najmanji povjetarac, a kamoli ova oluja koja je ljudskim djelovanjem sve bliža.

Mi smo dio Zemlje i ona je dio nas. Priroda je veličanstvena, kao u malom sedefnom biseru koji se nalazi zatvoren u unutrašnjosti školjke čije kapke nježno umivaju valovi i za kojim sneno uzdiše morska pjena na tihom pješčanom žalu, tako i u velikom okeanu koji se presijava poput najsavršenijeg safira kojeg je ljudska ruka ikada napravila i oko ikada vidjelo. Ali, kao što je već navedeno, ništa ne traje vječno.

Zemlja se razboljela. Njeno cvijeće je počelo da vene. Na mjestu gdje je nekada rasla modro – zelena trava sada je samo gomila smeća. Samo nepregledna deponija. Njene nekada čiste hladne vode koje teku brzacima i rijekama i koje su imale boju koja podjeća na mladi mjesec noćnog neba osutog blijedim zvijezdama, bila su uprljane otpacima svakojakih vrsta i izgubile onaj svoj veličanstveni ukus od kojeg je zastajao dah. A nebo, naše mило nebo, koje je nekada nosilo prekrasni kristalno – plavi ogrtač sada se žalosno ogrnulo prljavim sivlom. Čovjek je iznevjerio prirodu koja ga je stvorila. Priroda je plakala i gušila suze u nadi da će se čovjek promijeniti. Ali ovaj je nije čuo. Bio je previše zauzet da bi slušao.

Zašto je nijesmo umjeli sačuvati? Zašto od naše samovolje nijesmo mogli da vidimo istinu i da spriječimo posledice? Zašto nijesmo bili u stanju da oslušnemo kako priroda tuguje, kako plače? Zašto, pobogu, nijesmo mogli da čujemo šta nam poručuje? Mi imamo jednu jedinu planetu, drugu nemamo, i iz tog razloga moramo da je pazimo, da je čuvamo i da je ostavimo u boljem stanju za našu djecu i sledeće generacije, od onog stanja u kakvom smo je dobili od naših roditelja.

Još uvijek joj možemo pomoći. Još ima nade ljudi. Učinimo nešto povodom toga. Dok još možemo. Spasimo planetu Zemlju!

Autor: Anastasija Višnjić,

O.Š. „Mileva Lajović Lalatović” Nikšić, VIII e

Osnivač i izdavač: Udruženje građana „OZON” Nikšić •
Glavni i odgovorni urednik: Aleksandar Perović •
Redakcija: mr Radoš Đurović, Milan Korać, Anđelija Kovačević, Aleksandar Perović • **Savjet biltena:** mr Nikola Perović • **Kompjuterska priprema:** OZONE team •
Tiraž: Neograničen • **Distribucija:** Besplatna, elektronskom poštom • **Adresa Redakcije:** Ul. Beogradska S6-A, 81 400 Nikšić, Crna Gora • **Telefon:** +382 (0) 67 657 279 • **E-mail:** bilten.ekolog@gmail.com